



Az irodalmi népmese szerepe a magyar mesekincsben

A Rózsa és Ibolya című népmese feldolgozás-változatainak bemutatása

Tartalmi kivonat

Készítette: Lengyel Eszter

Neveléstudományi Intézet

Óvodapedagógus alapképzési szak, levelező munkarend

Belső konzulens: Nagyné Mandl Erika PhD egyetemi docens

Belső konzulens intézete/tanszéke:

Neveléstudományi Intézet

Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

Évszázadokkal ezelőtt a népmeséknek fontos szerepe volt az emberek mindennapi életében. A meséknek tudásközvetítő, tudatformáló szerepe sokkal fontosabb volt a szórakoztatásnál. A mesei szimbólumok olyan folyamatokat indítanak el, amelyek belátáshoz vezetnek az útkereső embert. A népmesék különböző alcsoportjai közül az egyik legmeghatározóbb a tündérmesék csoportja. Funkciója nem egyszerűen a szórakoztatás, mondanivalója erkölcsi értékrend átadását szolgálja. Magzati kortól kezdve funkciója és szerepe van a meséknek, mesélésnek. A tündérmesékhez a gyermekeknek egy bizonyos befogadástélektani állapotot, szintet el kell érni. Négy – hatéves kor körül jelenik meg a szimultán kettős tudat, ami szükséges a tündérmesék megértéséhez, megéléséhez.

A népmesék a XIX. században alakultak írott műfajjává. A korszak egyik jelentős tündérmese feldolgozása Arany János tollából a Rózsa és Ibolya, melyet verses meseként írt meg munkássága egy korai szakaszában. A korszak és Arany munkássága fontos volt az irodalmi népmese kialakulásában. Meghatározó irodalmi személyiségek felismerték, hogy nyomtatott formában megőrizhetőek az utókor számára a nemzeti értéket is képviselő történetek. A gyermeknevelés tudatosabbá vált, megjelent az igény a gyermekirodalom nyomtatott megjelenésére. Az eredetileg felnőtteknek szóló meséknek itt kezdődhetett az a mára már visszafordíthatatlan szerepe, amely szerint a mese, népmese elsősorban a gyermekeké. Az előbbiek hatására az eredetiség, a szöveghűség, a felgyűjtő személye és a célközönség igénye befolyásolta a végeredményt.

A tündérmesék napjainkban is aktuális üzenetét különböző feldolgozásokban tovább öröközik, aktualizálják. A népmesék kiváló alapot nyújtanak a különböző feldolgozáshoz. A népmese színházi feldolgozása a mese élményszerű átélésének a legkiemelkedőbb módja. Gimesi Dóra, napjaink egyik legjelentősebb bábszínházi dramaturgja írt színdarabot Arany János Rózsa és Ibolya című verses meséjéből. A tündérmese napjainkban is fontos, ennek okára a legkézenfekvőbb válasz, hogy az évszázadok, évezredek alatt átörökölt történetek mondanivalója nemzedékről nemzedékre olyan szűrőn ment keresztül, amely igazolja a mesékben rejlő erkölcsi, etikai, emberi értékeket. Üzenete időtálló és kapaszkodót adhat a gyermekeknek a mai zavaros, túlságosan ingergazdag környezetben. A népmesék hitelességére a sok évszázados múltjuk a garancia. A tündérmesék egyetemes világképet tükröznek, amely érvényessége nem évül el. Mindössze arra kellene ügyelnünk, hogy ezek az irodalmi alkotások, a klasszikus tündérmesék jókor, megfelelő időben jussanak el gyermekeinkhez. Akkor, amikor befogadásukra alkalmas lelki-szellemi állapotban vannak.